

Informacja nt. świadczeń odszkodowawczych przysługujących strażakom ratownikom OSP

Opracowanie: Komenda Wojewódzka PSP w Lublinie.

Aktem prawnym normującym ten zakres jest ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (j. t. Dz. U. z 2023 r. poz. 194 ze zm.) wraz z przepisami wykonawczymi.

Rozdział 3 ww. ustawy w art. 13 i 14 reguluje tą materię. Ich treść jest następująca:

Art. 13. 1. Strażakowi ratownikowi OSP, który uczestniczył w zaewidencjonowanym w Systemie Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej, o którym mowa w art. 14g ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu, zawodach lub ćwiczeniu i doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, przysługuje:

- 1) jednorazowe odszkodowanie w razie doznania stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
  - 2) renta z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy;
  - 3) odszkodowanie z tytułu szkody w mieniu.
2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 14 ust. 1, przysługują również strażakowi ratownikowi OSP, który doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu w drodze do siedziby ochotniczej straży pożarnej w celu udziału w działaniu ratowniczym lub akcji ratowniczej.
3. Członkom rodziny strażaka ratownika OSP, który zmarł wskutek okoliczności, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje:
- 1) jednorazowe odszkodowanie z tytułu śmierci osoby poszkodowanej;
  - 2) renta rodzinna;
  - 3) odszkodowanie z tytułu szkody w mieniu.
4. Jednorazowe odszkodowania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i ust. 3 pkt 1, przysługują na zasadach i w trybie określonych dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej w przepisach ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą (Dz. U. z 2022 r. poz. 1032 oraz z 2023 r. poz. 1088), w wysokości kwot ustalanych na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i są wypłacane przez właściwego komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.
5. Renty, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 3 pkt 2, przysługują strażakom ratownikom OSP oraz członkom ich rodzin na zasadach, w trybie i wysokości określonych w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2020 r. poz. 984).
6. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 3, ustala i wypłaca na podstawie przepisów o odszkodowaniach przysługujących w związku ze służbą w Państwowej Straży Pożarnej właściwy komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.
7. Wysokość odszkodowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 3, ustala się według następujących zasad:
- 1) w razie utraty lub całkowitego zniszczenia mienia odszkodowanie ustala się według ceny jego zakupu obowiązującej w czasie ustalania odszkodowania, z uwzględnieniem stopnia zużycia tego mienia;

- 2) w razie uszkodzenia mienia odszkodowanie stanowi równowartość przywrócenia go do stanu sprzed wypadku; jeżeli jednak stopień uszkodzenia mienia jest znaczny albo koszty naprawy przekroczyłyby wartość uszkodzonego mienia, wypłaca się odszkodowanie w wysokości określonej w pkt 1.
8. Strażakowi ratownikowi OSP, któremu świadczenia odszkodowawcze, o których mowa w ust. 1, przysługują także z tytułu stosunku pracy, służby lub ubezpieczenia społecznego, przyznaje się jedno świadczenie wybrane przez uprawnionego.
9. W razie śmierci strażaka ratownika OSP, który uczestniczył w zaewidencjonowanym w Systemie Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej, o którym mowa w art. 14g ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu lub ćwiczeniu, koszty pogrzebu pokrywa się ze środków pozostających w dyspozycji właściwego komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej na zasadach i w trybie określonych dla strażaków Państwowej Straży Pożarnej.
10. W razie pokrycia kosztów pogrzebu ze środków pozostających w dyspozycji właściwego komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej uprawnionym członkom rodziny zmarłego przysługuje połowa zasiłku pogrzebowego.

Art. 13a. 1. Członkom rodziny strażaka ratownika OSP, którego śmierć nastąpiła w związku z udziałem w działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej albo organizowanych przez Państwową Straż Pożarną ćwiczeniach, w warunkach zagrażających życiu i zdrowiu, przysługuje świadczenie pieniężne na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 lutego 2023 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym członkom rodziny funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą albo podjęciem poza służbą czynności ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia (Dz. U. poz. 658).

2. Do ustalenia wysokości świadczenia pieniężnego stosuje się obowiązujące na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego datę złożenia wniosku przeciętne uposażenie, o którym mowa w art. 85 ust. 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1969 oraz z 2023 r. poz. 240, 347 i 641).

3. Prawo do świadczenia pieniężnego oraz jego wysokość ustala w formie decyzji organ emerytalny określony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

4. Świadczenie pieniężne wypłaca organ emerytalny, o którym mowa w ust. 3.

5. Do spraw załatwianych w formie decyzji, o której mowa w ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy art. 5, art. 7, art. 8 ust. 2 i 5-11, art. 9 ust. 2, art. 10 i art. 11 ustawy, o której mowa w ust. 1.

6. Do wniosku o przyznanie świadczenia pieniężnego załącza się:

- 1) dokument wystawiony przez komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej właściwego dla siedziby ochotniczej straży pożarnej strażaka ratownika OSP potwierdzający, że śmierć strażaka ratownika OSP nastąpiła wskutek okoliczności, o których mowa w ust. 1;
- 2) aktualny odpis aktu stanu cywilnego potwierdzający zaistnienie okoliczności uzasadniających złożenie wniosku;
- 3) inny dokument urzędowy potwierdzający zaistnienie okoliczności innych niż wymienione w pkt 1 i 2 uzasadniających złożenie wniosku.

Art. 13b. W razie zbiegu prawa do świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 13a, z prawem do emerytury lub renty, lub uposażenia w stanie spoczynku, lub uposażenia

rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe albo wybrane przez członka rodziny, o którym mowa w art. 3 ustawy, o której mowa w art. 13a ust. 1, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Wybór świadczenia pieniężnego nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom i rencistom przewidzianych w odrębnych przepisach.

Art. 14. 1. Strażakowi ratownikowi OSP, który uczestniczył w zaewidencjonowanym w Systemie Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej, o którym mowa w art. 14g ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu lub ćwiczeniu, i doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku, za czas niezdolności do pracy, za który nie zachował prawa do wynagrodzenia, nie otrzymał zasiłku chorobowego albo świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie odrębnych przepisów, przysługuje, na jego wniosek, rekompensata pieniężna, zwana dalej „rekompensatą”.

2. Rekompensata przysługuje za każdy dzień niezdolności do pracy w wysokości 1/30 minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie art. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).

3. Rekompensatę przysługującą strażakowi ratownikowi OSP ustala i wypłaca właściwy komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.

4. W przypadku gdy strażakowi ratownikowi OSP przysługiwałaby rekompensata przyznana w wysokości wyższej niż otrzymane wynagrodzenie albo otrzymany zasiłek chorobowy, albo otrzymane świadczenie rehabilitacyjne, na jego wniosek wypłaca się wyrównanie do wysokości rekompensaty. Przepis ust. 3 stosuje się.

5. Rekompensata jest wypłacana za okres niezdolności do pracy, lecz nie dłużej niż przez okres łącznego pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 1732, 2140 i 2476).

6. W celu przyznania rekompensaty albo wyrównania do wysokości rekompensaty strażak ratownik OSP przedkłada dokumenty potwierdzające zaistnienie zdarzenia, o którym mowa w ust. 1.

7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb przyznawania rekompensaty oraz wyrównania do wysokości rekompensaty, wzór wniosków o ustalenie prawa do rekompensaty i wyrównania do wysokości rekompensaty oraz dokumenty stanowiące podstawę do ich ustalenia i wypłaty, kierując się koniecznością ujednoczenia procedur oraz zapewnienia sprawnej realizacji przyznawania rekompensaty oraz wyrównania do wysokości rekompensaty.

Przepisem wykonawczym, o którym mowa w art. 14 ust. 7 jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1.02.2022 r. w sprawie przyznawania rekompensaty pieniężnej oraz wyrównania do wysokości rekompensaty wypłacanej strażakowi ratownikowi ochotniczej straży pożarnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 286).

Przytoczone powyżej zapisy ustawowe zostały:

- zmienione ustawą z 7.07.2023 r. o zmianie ustawy o ochotniczych strażach pożarnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1560) – dot. art. 13 ust. 1,4, 8, 9 i art. 14 ust. 1; weszły w życie z dniem 8.09.2023 r.;

- dodane ustawą z 8.02.2023 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym członkom rodziny funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą

albo podjęciem poza służbą czynności ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 658) – dot. art. 13a i 13b; weszły w życie z dniem 21.04.2023 r.

Z tego względu, że spraw związanych z jednorazowym odszkodowaniem z tytułu uszczerbku na zdrowiu jest zdecydowanie najwięcej Lubelski Komendant Wojewódzki PSP w Lublinie szczegółowo określił sposób postępowania w celu uzyskania odszkodowania.

Zatem, w celu uzyskania jednorazowego odszkodowania przez strażaka ratownika OSP, który - uczestnicząc w zaewidencjonowanym w Systemie Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej, działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej, szkoleniu, zawodach lub ćwiczeniu bądź w drodze do siedziby OSP w celu udziału w działaniach ratowniczych lub akcji ratowniczej - doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu należy postępować w następujący sposób:

1. Strażak ratownik OSP, który uległ wypadkowi, jeżeli pozwala na to stan jego zdrowia i okoliczności, niezwłocznie zawiadamia o tym KDR-a lub naczelnika OSP, który zgłasza wypadek do Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego/Miejskiego PSP (SK/M PSP):

- niezwłocznie telefonicznie lub radiowo,
- wypełnia i przekazuje „meldunek o wypadku”.

2. SK KP/M PSP przesyła do Stanowiska Kierowania Komendanta Wojewódzkiego PSP w Lublinie meldunek o wypadku.

3. Komendant Powiatowy/Miejski PSP (właściwy dla miejsca siedziby OSP):

a) realizuje zadania określone w rozdz. 3 ustawy o świadczeniach, w tym m.in. weryfikuje posiadane przez poszkodowanego uprawnienia do udziału w działaniach i akcjach ratowniczych, wszczyna postępowanie wyjaśniające, powołuje komisję powypadkową w celu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku;

b) kieruje poszkodowanego na komisję lekarską MSWiA;

c) w przypadku stwierdzenia przez komisję lekarską uszczerbku na zdrowiu, wszczyna z urzędu postępowanie w sprawie przyznania świadczenia odszkodowawczego, w ramach którego ustala prawo do świadczenia żądając od poszkodowanego m.in. pisemnego oświadczenia o wyborze świadczeniodawcy odszkodowania (z tytułu stosunku pracy, służby lub ubezpieczenia społecznego lub od Lubelskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP w Lublinie) wraz z numerem konta bankowego do wykonania przelewu świadczenia;

d) w przypadku wybrania przez poszkodowanego Lubelskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP w Lublinie jako świadczeniodawcy, wydaje w terminie 30 dni od wszczęcia postępowania decyzję ustalającą prawo do świadczenia i wysokość jednorazowego odszkodowania;

e) przekazuje niezwłocznie do Komendy Wojewódzkiej PSP w Lublinie kopie poświadczone zgodnie z oryginałem: protokołu powypadkowego, orzeczenia komisji lekarskiej, oświadczenia o wyborze świadczeniodawcy, decyzji w sprawie jednorazowego odszkodowania.

4. Pracownik realizujący zadania BHP w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Lublinie po pozytywnym zweryfikowaniu otrzymanej dokumentacji i ujęciu wypadku w rejestrze przekazuje komórce finansowej stosowne dokumenty w celu dokonania wypłaty świadczenia odszkodowawczego na konto poszkodowanego w terminie 14 dni od dnia wydania decyzji.

Tak więc, sprawy świadczeń odszkodowawczych dla strażaków ratowników OSP procedowane są w oparciu o przepisy ustawy o ochotniczych strażach pożarnych.

Wskazać należy, że tylko strażakowi ratownikowi OSP, który spełnia wymagania określone w art. 8, mogą być przyznane świadczenia odszkodowawcze.

W poprzednim stanie prawnym (przed wejściem w życie ustawy o OSP tj. przed 1.01.2022 r.) w zakresie świadczeń powypadkowych sprawę prowadził podmiot ponoszący koszty funkcjonowania danej OSP (gmina), a odszkodowanie powypadkowe wypłacał ubezpieczyciel. Po zmianie stanu prawnego, ustawa o OSP wskazała nowe zasady, tryb i podmioty właściwe do prowadzenia postępowania oraz ustalania wysokości świadczeń odszkodowawczych z tego tytułu w stosunku do strażaków ratowników OSP.

Z dniem 21 kwietnia br. w ustawie o OSP wprowadzono rozwiązanie, którego dotychczas nie było, a które gwarantuje wsparcie finansowe uprawnionym członkom rodziny strażaka ratownika OSP, którego śmierć nastąpiła w związku z udziałem w działaniu ratowniczym, akcji ratowniczej albo organizowanych przez Państwową Straż Pożarną ćwiczeniach, w warunkach zagrażających życiu i zdrowiu, w postaci świadczenia pieniężnego na zasadach jak dla funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych.